

Nepravé periodiká ako zdroj biografických údajov

**(na príklade kalendárov,
almanachov, ročeniek
a zborníkov)**

O čom budem hovoriť

- **Kabinet retrospektívnej bibliografie Univerzitetnej knižnice v Bratislave**
- **Nepravé periodiká**
- **Bibliografia kalendárov a rozpis článkov z nich**
- **Bibliografia almanachov a ročeniek**
- **Charakter biografických údajov v bibliografiách**

Kabinet retrospektívnej bibliografie Univerzitnej knižnice v Bratislave

- participuje na tvorbe Slovenskej národnej retrospektívnej bibliografie,
- hlavná úloha – bibliografické spracovávanie nepravých periodík (podľa Smernice a plánu SNRB - 1965)
  - vydané/vytlačené na území Slovenska - 1701-1965
  - súpisová a rozpisová úroveň

- výsledky pracoviska v oblasti spracovávania nepravých periodík
  - **1. knižné** – doteraz vydané bibliografické súpisy,
  - **2. databázové** – online prístupné na webovej stránke,
  - **3. kartotéky** – rozpis článkov,
  - **4. iné súvisiace práce** – spojené so spracovávaním, výskumom a tiež propagáciou významu tohto typu dokumentu.

Nepravé periodiká

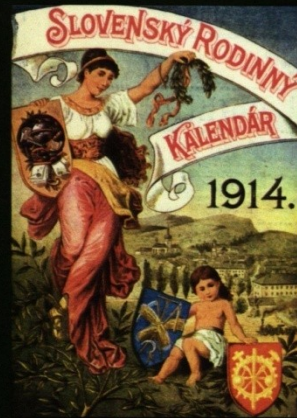
- typy
  - kalendáre,
  - almanachy,
  - ročenky,
  - výročné správy,
  - direktória,
  - schematizmy atď.
- zdroj množstva vzácných faktografických údajov k dejinám regiónov,
- veľký význam pre biografický výskum.

Bibliografia kalendárov a rozpis článkov z nich

- knižné kalendáre – najstaršie a najznámejšie
- svojim obsahom predstavujú primárny zdroj pre výskum viacerých vedných disciplín
- spracovanie – prvá čiastková úloha v sedemdesiatych rokoch minulého storočia ⇒
  - **Bibliografia slovenských a inorečových kalendárov na Slovensku za roky 1701-1965** – vyšla tlačou
  - **rozpis článkov** - dostupný vo forme klasickej lístkovej **kartotéky** na našom oddelení

BIBLIOGRAFIA

SLOVENSKÝCH
A
INOREČOVÝCH
KALENDÁROV
ZA ROKY
1701–1965

MATICA SLOVENSKÁ

Bibliografia slovenských a inorečových kalendárov na Slovensku za roky 1701-1965 (obálka)

Bibliografia

- výsledok heuristického prieskumu v knižniciach, múzeách a archívoch u nás i v zahraničí
- kalendárová produkcia 265 ročného obdobia
- 379 slovenských, 403 inorečových titulov kalendárov (781 titulov) – Slovensko
- úvodná štúdia
  - charakteristika kalendára ako typu dokumentu,
  - poukázanie na ich rôznorodosť,
  - zvláštnosti vývoja ich obsahových a formálnych vlastností,
  - informačné funkcie vo vymedzenom období.

využívanosť?

Kartotéka

- 57 zásuviek = približne 120.000 záznamov
- usporiadané vecne – tematicko odborovo
- **biografické články** – 3 zásuvky = cca. 10.000 bibliografických záznamov
- rozpis článkov vo forme viacväzkového tlačeného súpisu
- digitalizácia – zachovanie a sprístupnenie kartotéky

Bibliografia almanachov a ročeniek

- Bibliografia almanachov, ročeniek a zborníkov na Slovensku 1701-1918
  - rozpracovaný projekt - nadväzuje na tlačou vydané dva zväzky, ktoré registrujú sledované typy dokumentov v r. 1918-1965
  - cieľ registrovať periodicky vydávané almanachy a ročenky vo vymedzenom období
- almanachy a ročenky – cenný prameň, odráža politické, spoločenské a hospodárske premeny spoločnosti, dopĺňa obraz o celkovom vývoji kníhtlače a tlačovej produkcie na Slovensku

- 183 titulov = odhadom 850 ročníkov
- tematické zameranie jednotlivých titulov
  - zahŕňa široké spektrum vedných odborov – literatúra, filozofia, náboženstvo, história, medicína, prírodné vedy ...
- **online databáza**
<http://retrobib.ulib.sk/wwwisis/azr.htm>
- štádium testovania, nie je uzavretá, postupne sa aktualizuje a doladuje,
  - obsahuje viac ako 6000 bibl. záznamov,
  - prezeranie a vyhľadávanie záznamov, pre ľahšiu orientáciu záznamy zoradené aj vedno-odborovo,
  - 438 biografických článkov.

Charakter biografických údajov v bibliografiách

- slovenčina, nemčina, maďarčina, latinčina
- biografické údaje o osobnostiach zo Slovenska aj zahraničia
  - Milan Rastislav Štefánik, Ján Palárik, Rehor Uram Podtatranský, Andrej Hlinka
  - Benjamin Franklin, Thomas Edison, Napoleon, Dalajláma, Benedikt XV, Mária Terézia, Ján Hus, Mikuláš Kopernik, Ján Amos Komenský, Karolovi IV

- **Biografické údaje** - rôzny rozsah, charakter, informačnú hodnotu
  - samostatné **biografické príspevky** – medailóny, profilové, jubilejné články, nekrológy, štúdie, state.
  - dedikácie,
  - korešpondencia významnejších osobností,
  - menoslovy členov spolkov, divadelných spoločností, verejných činiteľov v jednotlivých regiónoch či oblastiach cirkevného, spoločenského alebo vedeckého života,
  - oznamy o menovaní, úmrtí a pod.,
  - spomienkové, autobiografické príspevky,
  - fotografie,
  - inzeráty, reklamy a pod.

Príklady

- biografické informácie (aj) o osobnostiach spätých s bansko-bystrickým regiónom – narodenie, štúdium, profesionálne pôsobenie
  - S.H. Vajanský, Andrej Radlinský, Alexander Vajcík, Vavro Šrobár, Milan Hodža, Jozef Murgaš, Jozef Kačka, Jozef Martinček, Ján Chalupka, J.G. Tajovský ...
- kalendáre vytlačené v BB tlačiarňach
  - najstaršie kalendáre – koniec 19. a začiatok 20. storočia – Ján Jozef Tumler, Ján Štefáni
  - Kalendár Národnej Banky účastinnej spoločnosti v Banskej Bystrici – životopisný článok o Terézii Vansovej, nekrológ Dr. Jána Vesela + fotografie

- Prínos *Bibliografie almanachov, ročeniek a zborníkov na Slovensku* pre biografický výskum – východoslovenský región, Prešov
- bohatá história, kultúrne centrum, významná úloha v dejinách evanjelickej cirkvi
- *Ročenka Prvej evanjelickej matkocirkvi v Prešove (1896-1916)*
  - prameň pre výskum dejín evanjelickej cirkvi v Prešove, pravidelne prinášala aj biografické články
    - zoznamy volených členov cirkevnej rady, menoslovy funkcionárov Školskej stolice, učiteľov škôl
    - dve desiatky samostatných životopisných článkov, spomienkové články (ako napr. cisárovnej rakúskej a kráľovnej uhorskej Alžbete pri jej úmrtí, či pripomenutie si výročia Štefana Bočkaia)

- 17 osobností pôsobilo v tamojšej cirkvi
- zo vzorky sledovaných osobností sedem celonárodný význam – zaradenie do *Slovenského biografického slovníka* – napr. lekár a presbyter Aurél Krayzell, gréckokatolícky biskup Ján Váli, učiteľ Karol Binder, profesor prešovského kolégia Jozef Herfurth.
- 10 osobností môže obohatiť regionálnu biografickú databázu resp. slovníkové dielo – pôsobili ako presbyteri (Ferdinand Bergmann, Ladislav Nagy Psenyecki), zboroví dozorcovia (Alber Kubínyi), kňazi (Gejza Korbely, Ján Sztehlo), alebo to boli členovia spolkov pôsobiacich v rámci cirkvi

f647 S 36-1903

Dr. Sarudy Vilmos emlékezete

Dr. Sarudy Vilmos emlékezete : *1865.+1903 [Pamiatka dr. Viliama Sarudyho : *1865, +1903].

In *Az Eperjesi Ág[ostai] Hitv[allásu] Evang[elikus] I. Anyaegyház Évkönyve .....* - 1903. - Eperjesen : Kósch Árpád Könyvnyomtató-intézetéből, [1904] . - S. 27-30.

Sarudy, Viliam (1865-1903) - učitelia vysokoškolskí
učitelia vysokoškolskí - Sarudy, Viliam (1865-1903)

Poznámky: Osobné heslo podľa SBS, 7, s. 211.

Odkazy: Sarudy, Vilmos POZRI Sarudy, Viliam (1865-1903);

296

f648 S 36-1903

Kubinyi Albertné Csupka Zsófia emlékezete

Kubinyi Albertné Csupka Zsófia emlékezete : *1835 márcz[ius] 21.+1903. aug[usztus 22] [Pamiatka Zsófie Csupkovej, manželky Alberta Kubinyiho : *21.3.1835 +22.8.1903].

In *Az Eperjesi Ág[ostai] Hitv[allásu] Evang[elikus] I. Anyaegyház Évkönyve .....* - 1903. - Eperjesen : Kósch Árpád Könyvnyomtató-intézetéből, [1904] . - S. 30-37.

Kubinyiné-Csupka, Zsófia (1835-1903) - nekrológ

Odkazy: Kubinyi Albertné Csupka, Zsófia POZRI Kubinyiné-Csupka, Zsófia (1835-1903);

296

Ukážka biografických záznamov prešovských osobností v databáze ARZ

Záver

- zámer – upriamiť pozornosť na výsledky prác, ktoré sprístupňujú menej známe a využívané typy dokumentov – zdroj biografických informácií pre výskum regiónov a regionálny biografický výskum
- význam bibliografických diel (z hľadiska výskumu osobností)
  - dopĺňajú poznatky o publikačných aktivitách,
  - bibliografie nepravých periodík - východiskový/doplnkový resp. spresňujúci materiál pre vedeckovýskumnú prácu v oblasti regionálnej biografistiky
  - predpoklad – informácie nie až tak známe

Ďakujem(e) za pozornosť

katarina.pekarova@ulib.sk

livia.kurucova@ulib.sk

© aK